

# BUITEN

10<sup>E</sup> JAARGANG N<sup>O</sup>. 3.

ZATERDAG 15 JANUARI 1916.



Foto C. Steenbergh.

DE BUITENGRACHT AAN DE VOORZIJDEN VAN HET HUIS EERDE.



Behalve deze onschuldige liefhebberij was deze oude dame een edele ziel, begaafd met vele deugden, die Fanny gaarne in 't openbaar roemde.

Aan tafel zat juffrouw Hélier naast Saint-Firmin en zij bestrafte hem ernstig, maar de sarcastische notaris stak de berisping niet in zijn zak zonder de lachers weer aan zijn zijde te hebben. Hij verliet zijn stem en droeg zijn buurvrouw op, zijn verontschuldiging aan Bonaparte over te brengen, zeggende dat hij niemand in de andere wereld had willen beleedigen, dat hij daarvoor te voorzichtig was, want dat hij heel goed wist, dat de geesten, vooral de geesten van groote mannen, zeer wraakgierig waren en geneigd tot spot.

De arme juffrouw Hélier wist niet hoe zij zich houden moest. Zij was bovendien gekwetst door den groven spot van den boosaardigen man, die aan niets geloofde en haar voor een zottin wilde laten doorgaan.

Juist ter rechter tijd, zooals zij dat altijd deed, riep Fanny tactvol voor de gouvernante de hulp van dokter Moutier in, die, zooals hij aan een geleerde van de Hoogeschool van Nancy juist vertelde, goed op de hoogte was van tafeldansen, mediums, geesten en spoken.

„Heeft u wel eens aan tafeldans gedaan, dokter?”

„Zeker wel, dat is een heel aardig tijdverdrijf.”

Hij scheen met zich zelf te spotten, maar ondertusschen had hij, al was 't dan ook met een zekere luchtigheid, het toch maar gezegd tegen de spotzieke, nuchtere verstandsmenschen, die de onsterfelijkheid en de manifestaties uit de bovennatuurlijke wereld voor dwaasheid hielden.

„De tijd is voorbij, dat wij doktoren slechts gelooven aan hetgeen wij onder ons ontleedmes vinden! Geesten als Charcot...”

„Heeft Charcot zich bij zijn leven met Napoleon den Eerste onderhouden?” vroeg de onverbeterlijke Saint-Firmin terloops.

„Laten wij nu eens ernstig spreken”, antwoordde de dokter.

„Nee, nee, niet ernstig, ... niet ernstig”, protesteerden enkele gasten, anderen daarentegen schonken den spreker bijval.

„Nu, u zijt christenen, gelooft u wel of niet aan de onsterfelijkheid der ziel? of is u evenals meneer Saint-Firmin het slachtoffer van een grof materialisme, dat verhindert in te zien, dat de uiterlijke gedaante van de dingen en van de wezens slechts een voorstelling is, die verandert naar gelang van ieders zintuigen en vermogens. De vorm kan verdwijnen, het zichtbaar omhulsel vergaat, maar de kracht, die in hen was, vergaat nooit en daar zij blijft voortbestaan, waarom zou zij dan niet manifesteeren?”

„Door middel van tafeldans?” vroeg Jacques spottend.

„Waarom niet?... Door schokken, door tikken, door een verplaatsing van zichtbare dingen, die 't bewijs van 't bestaan geven van onzichtbare machten”.

„Het betooverde Huis!” werd er geroepen. „Brr, dokter, u maakt ons bang!”

„Ga weg, Mephistopheles”, hernam Jacques. „Kijk nu eens naar de goedmoedige gestalte van onzen beroemden Moutier”, vervolgde hij, „en zeg me dan eens of je bang behoeft te zijn, dat hij in verbinding staat met den duivel!”...

„O, daar maak ik geen aanspraak op”, wierp de dokter tegen, terwijl hij grappig op zijn peper- en zoutkleurige bakkebaardjes trommelde, die netjes zijn goedig, sympathiek bolwangig gezicht van geleerde-met-'n-bril omlijstten. „Toch komen wij er in zekere omstandigheden soms toe de onzichtbare machten te tasten, bijna met hetzelfde gemak, als wij de pols van een zieke voelen!”..

Het lag heelemaal niet in de bedoeling van de vrouw des huizes om den braven dokter lang op zijn stokpaardje te laten doordraven en zij maakte gebruik van 't oogenblik, dat er voor de tweede maal bediend werd, om het gesprek op iets anders te brengen, toen men eensklaps een zacht, fijn stemmetje als uit 'n andere wereld hoorde vragen:

„Maar, dokter, gelooft u aan geestverschijningen?”

Aller bliken wendden zich naar Mevrouw Saint-Firmin, die dit sprak en wie men had kunnen antwoorden: dat men slechts haar behoefde aan te zien, om erin te gelooven.

#### IV. ER ZIJN ERNSTIGE MENSCHEN, DIE AAN GEEST- VERSCHEIJNINGEN GELOOVEN.

„Ik moet bekennen, dat ik er nog nooit een gezien heb”, antwoordde de dokter, „maar ik zou 't bestaan daarvan niet gaarne ontkennen. Verstandiger menschen dan ik hebben ze gezien en op mijn eerewoord, ik begrijp niet, waarom men er niet aan zou gelooven. Wanneer zij bijvoorbeeld proefondervindelijke waarde hebben als die van William Crookes!... Ik haal hem aan, omdat hij een der bekendste is. \*) Er is geen enkele wetenschap, die geen ontdekking dankt aan dezen scherpzinnigen geest. De werken van Crookes over goud en zilver, zijn toepassing van 't sodium in verbinding met kwik worden in alle plaatsen van Amerika en Australië ten nutte gemaakt. Met behulp van den hiliometer van 't observatorium te Greenwich heeft hij 't eerst de hemellichamen kunnen fotograferen en zijn afbeeldingen van de maan zijn even beroemd als zijn studies over 't verschijnsel van 't poollicht en zijn onderzoek van het kleurenspectrum en daardoor van de scheikundige samenstelling.

Crookes heeft ook 't thallium uitgevonden om nog niet eens te spreken van zijn grootste ontdekking: de vierde dimensie van de

stof: dat is dus geen praatje. Welnu, deze geleerde heeft ook geestverschijningen gefotografeerd”.

„Nee, nu maakt u ons aan 't lachen”, riep Jacques uit.

„De dokter houdt ons voor den mal!” zei Fanny.

„Dat doet hij heelemaal niet”, durfde juffrouw Hélier daartegen op te komen, „dat is heel bekend!”

„Het is historisch waar!” verklaarde Moutier „en ik scherts niet. William Crookes heeft tien jaar lang geestverschijningen bestudeerd en heeft om ze wetenschappelijk te kunnen beschouwen, buitengewoon nauwkeurige, fijne instrumenten vervaardigd. Bijgestaan door andere geleerden, even punctueele geesten als hij zelf, werkte hij in zijn eigen laboratorium met elektrische toestellen, die elke poging tot bedrog onmogelijk maakten. In zijn werk: „Onderzoekingen op 't gebied van het spiritisme” maakt Crookes een kort overzicht van de verschillende soorten van geestverschijningen, door hem opgemerkt: *Bewegingen van het zware lichaam, het uitvoeren van muziekwijzen zonder dat er menschelijk contact is, het neerschrijven op bevel, de verschijning van een hand bij helder daglicht, de verschijning van gestalten en gedaanten, en ten slotte de fotografie van den geest van Katie-kingt...*”

„Maar heeft hij ook Napoleon den eerste gefotografeerd?” grinnikte de praatjesmaker Saint Firmin.

„Houd op, houd op!” werd er tegen hem geroepen, maar hij ging er op zoo'n grappige manier op door, dat Fanny niet kon laten, hem vergiffenis te schenken.

„Onder de dooden, weet u, stel ik alleen belang in Napoleon den Eerste. Ik zou graag willen weten, wat hij daarboven uitvoert met zijn twee vrouwen Joséphine en Marie-Louise! De eerstvolgende keer, dat u met hem alleen is, juffrouw Hélier, verzoek ik u, hem te vragen, hoe hij zich daarbij schikt!”

„Dus William Crookes heeft geestverschijningen gefotografeerd?” zei plotseling weer 't zwakke, vreemde stemmetje van de bleke Mevrouw Saint Firmin.

„Zeker, Mevrouw”, antwoordde dokter Moutier eenvoudig.... „en hij niet alleen!”....

„Maar hoe is 't mogelijk geesten te fotografeeren?” vroeg een oude dame belangstellend maar sceptisch.

„Dat kan, Mevrouw”, antwoordde de dokter met kalme overtuiging, „omdat geesten nooit geheel ontdaan zijn van een gestalte; dat is ook de overtuiging van lieden, die niet bepaald voor dommerikken doorgaan. Zij behouden een gestalte die gewoonlijk voor onze oogen onzichtbaar is, maar die niettemin bestaat en dat noemt men het *peresprit*.”

„Lieve hemel, wie kent in onzen tijd het *peresprit* niet?” durfde de bescheiden juffrouw Hélier, ontzet over zooveel onwetendheid, zich te laten hooren.

„Ik! Ik! Ik!” antwoordde men haar lachende van beide zijden van de tafel.

„Juffrouw Hélier heeft gelijk met zich te verbazen”, hernam de dokter, „het *peresprit* is tegenwoordig de basis van elke psychologische wetenschap en zelfs de godsdienst, die hem noodig heeft om zijn verschijningen te verklaren, ontkent zijn bestaan niet. 't Is een bijzonder fijne substantie tusschen de stof en de ziel en die de ziel na den dood volgt, terwijl hij de gestalte behoudt, waarin hij de stof samenvatte. Vandaar dat 't soms mogelijk is, wanneer men in een toestand van magnetische geestesoverspanning verkeert, dooden te herkennen! Begrijpt u dit?”

„Wat is dat eenvoudig”, werd er geroepen, en er werd een beetje gelachen, maar dit lachen verstomde plotseling, want er gebeurde iets aan 't ooreind van de tafel. De kleine Mevrouw Saint-Firmin viel, door een flauwte overvallen, op den parketvloer.

Men snelde haar te hulp, hief haar op en wilde haar naar een ander vertrek brengen, maar zij kwam bijna dadelijk weer bij en verzette zich er met verwonderlijke wilskracht tegen, uit de zaal gebracht te worden.

„God, ik was wat duizelig! Spreek er maar niet meer over en neem 't mij niet kwalijk!”

Zij ging weer op haar plaats aan tafel zitten, maar om haar heen was men natuurlijk toch onder den indruk van 't geval en toen de dokter bij haar kwam verweet Fanny hem: „Zorgt u nu maar voor haar, u is de oorzaak van alles, met uw griezelige verhalen!”

„Maar u heeft er mij om gevraagd, Mevrouw”, wendde hij zich tot de arme Martha, haar scherp aankijkend, „en u heeft op deze verhalen aangedrongen. Waarom bleef u spreken over een onderwerp, mevrouw, dat u ongetwijfeld niet aangenaam is?”

„'t Is mij heelemaal niet onaangenaam, dat verzeke ik u”. Martha zeide dit wat verward en keek naar haar man, die woedend scheen over 't gebeurde en niet genoeg zijn verontschuldigungen voor zijn vrouw aan Mevrouw Boissière en Jacques kon aanbieden.

„Ik weet niet wat haar scheelt!... Soms zou je denken, dat zij droomt... Dan weer brengt ze uren in gebed door. Zij wordt vroom, geloof ik. 't Zou beter voor haar zijn, flink te eten”.

(Wordt vervolgd).

#### MISS E. STEWARD FORSTER.

Wij ontvingen ten behoeve van de Engelsche dierentemster en hare leeuwen nog: van baronesse R. v. P. te V. f 5.— en verzoeken, met verwijzing naar het desbetreffende berichtje in ons vorige nummer (waarin wordt medegedeeld, dat miss Forster binnen weinige dagen naar Amerika zal vertrekken) ons geen verdere giften voor dit doel te zenden.

Red.

\*) Zie Léon Denis, Gabriël Delanné, Dr. Encausse, enz....



BUITENZORG EN SOEKABOEMI. GEZICHT OP DEN SALAK.

## BUITENZORG EN SOEKABOEMI.

**H**ET is niet veel meer dan een uur sporens om van Batavia Buitenzorg te bereiken en dit uur vliegt om want de weg leidt door een heerlijk landschap vol afwisseling aan rivieren, heuvels en hout. De plaats zelf ligt ongeveer 265 M. boven den zeespiegel; 't is een echt luxeplaatsje waar de Gouverneur-Generaal met zijn geheele nasleep van officieren en ambtenaren troont. 't Is allerliefst aangelegd en het klimaat is er verrukkelijk.

Wie het geluk heeft een der kamers aan de achterzijde van het Hotel Bellevue te bekomen, zal zeker toestemmen dat de naam van dit logement geen ijdele klank is.

In de verte de Salak, zijn vruchtbaren schoot biedend aan tal van ondernemingen die tot bijna den top begroenen, en tusschen ons en dezen droomenden vuurgod een diepe overheerlijke vallei waarin schitterende beekjes, vriendelijke dorpjes en duizende palmen een wonder van Oostersche natuurpracht vormen.

Niets stoort de harmonie in dat onvolprezen landschap; licht en sierlijk bewegen zich fijne getinte persoontjes tusschen het groen, naderen de beek en baden daarin, terwijl op onnavolgbaar kiesche wijze de sarong als draperend kleed elke onwelvoeglijke aanblik voorkomt. Hier en daar steken een paar domme, grauwe karbouwenkoppen boven den waterspiegel uit of danst een lastdrager op de maat van het krik-krik zijner bamboedraagstok een paadje af, als ware hij een automaat. Elders stijgt een licht pluimpje de blauwe lucht in boven een bescheiden Javaansch huisje of waggelen een paar spiernaakte dikbuikige kindertjes met witbekalkte gezichtjes als alleraardigste aapjes uit moeders deur. De palmen verheffen statig hun miljoenvoudig genuanceerde, aan struisveeren gelijkende, kruinen en geen ander geluid dan een verre, verre gamelang onderbreekt de stilte. En als de schemer daalt, die weemoedige stonde, na het pas verdwenen, doode licht, komen een voor een de lichtjes daar diep onder en voor ons als de fijngepunte oogjes van heel verlegen glimworpjes voorzichtig door den avond gluren.

Belle vue. Het woord zegt nog zoo weinig, want het is zoo dikwijls verbanaliseerd en misbruikt; maar hier beduidt het aanbidding van Gods machtige, imponeerende natuur,

Hier is men waarlijk buiten-zorg. Want alle menselijke zorgen lossen zich op in een loflied op den Schepper van dit panorama.

Na een verfrissende slaap betreden wij weer de waranda

en zien hoe blij het ochtendlicht het geheele landschap verjeugdigt. De jonge Javaansche schoonen lachen en stoeien samen, spartelen in de beek, wasschen haar linnen, weven of batikken, of wel gaan in een helgekleurd zindelijk jakje en sarong ter markt.

Maar ook wij blijven niet thuis want wij willen het juweel van Nederlandsch Indië, het juweel van het geheele Oosten bewonderen: „de Plantentuin”. 1)

Kunstenaars en geleerden van alle natiën hebben zijn lof gezongen en geen wonder, want inderdaad heeft hij zijn gelijken niet.

Onmiddellijk gelegen naast het park van den Gouverneur-Generaal, vormt hij de verzamelplaats van alle gewassen en kruiden die de bodem van den ganschen Archipel voortbrengt. Hij is het voornaamste onderdeel van het departement van landbouw, aan welks hoofd steeds een groot geleerde geplaatst wordt. En dit zou ook niet anders kunnen, want de beroemdste botanisten komen hier studeeren.

Van elke soort boomen of planten is eene geheele groep aanwezig. Wijlen professor Treub had de goedheid mij uit te leggen hoe men nagaat op welke wijze de cultuur het meeste nut kan afwerpen voor de Inlandsche bevolking en voor het moederland. Hier zoekt men naar de beste padi, koffie, thee, suiker, rubber, kina, kortom, naar de beste teeling en veredeling in de teeling al dezer producten; hier zoekt men naar schadelijke oorzaken in de cultuur en men vindt er de middelen, deze oorzaken weg te nemen.

Geen land ter wereld vat deze taak zoo nauwgezet en zoo wetenschappelijk op. Hulde aan de groote mannen Reinwardt, Teysman, Hasskarl, Scheffer, Treub en Lovink, die, gesteund door onze regeering dit wonderwerk hebben volbracht.

Zooals ik reeds zei, grenst het park van den Landvoogd aan dezen Hortus. Zonder aanspraak te kunnen maken op architectonische schoonheid is het toch allermindst smakeloos. Het groote wel indruk. Van binnen is het eenvoudig doch voornamelijk gemeubileerd en de dans-eet- en conversatiezalen bieden ruimte aan een groot getal gasten.

1) Wij hopen nog in dezen jaargang een afzonderlijk en geïllustreerd artikel over den Plantentuin op te nemen.  
RED.

Z.E. woont er rustig en geheel onttrokken aan de oogen van nieuwsgierigen.

Maar nu gaan wij naar het station om de reis voort te zetten naar Soekaboemi.

„Goeden morgen, kolonel”; — „dag Resident”, klinkt het op het perron en twee vrij bejaarde ietwat stramme ex-autoriteiten maken een praatje; met eenige variaties in de predicaten wordt deze morgengroet op verschillende plaatsen van het perron herhaald, want Soekaboemi is evenals Buitenzorg een rustoord van oud-gasten, vooral van oud-officieren en ambtenaren die in Indië willen blijven, en de aankomsturen der treinen zijn voor hen blijkbaar de uitverkoren momenten om op het station een kijkje te nemen.

De weg blijft mooi; de lachende oogen der Soendaneesche lichtzinnige meisjes geven reeds een voorproefje van het lachende natuurtafereel dat ons wacht en als we ook nu weer zijn uitgestapt en naar een der zeer moderne, keurig ingerichte hotels rijden, zitten wij midden in een „Sommerfrische”. O contradictio in terminis, want in Indië is het *altijd* zomer en wát voer een; en bepaald frisch is het er nooit, ten minste niet beneden de 1000 M. hoog, maar er is mondain gedoe.

Families uit Batavia komen er zich ontspannen en genieten van de werkelijk minder ondragelijke warmte. Zij maken er excursies naar de theeondernemingen op den Gedeh. Zij tennissen er of rijden en jagen en de gemiddelde temperatuur van 75 graden doet hen goed.

Eens heb ik er een wajong-voorstelling bijgewoond, dat is eene Javaansche komedie. Soms hebben deze plaats door poppen, soms ook door levende personen. Dit laatste bij te wonen is een buitenkansje. Alle acteurs dragen maskers. De kleuren hiervan komen overeen met het type dat moet worden voorgesteld. Van beroemde personen is het wit, van reuzen of booze geesten zwart of rood, maar de bruine natuurlijke kleur van den Javaan ziet men nooit. Heele hoge personages dragen kousen. De intrigue is natuurlijk steeds een liefdesdrama waarin allerlei geesten de hand hebben.

*Overneming verboden.*

ALBERT VOGEL.

## De Tropische kleurenpracht.

**I**N onze tijden van naturalisme en impressionisme in de schrijfkunst hoort men het met een zekere verwondering zeggen, dat men, naar het schijnt, speciaal als botanicus in Indië moet geweest zijn om tot het besef te komen, welke overdrijving en betrekkelijke onwaarheid er opgesloten ligt in de gevierde en jubelende uitdrukking „Tropische kleurenpracht”. Niet alzo het voor natuurindrukken ontvankelijk gemoed zonder meer, maar in het bijzonder de natuuronderzoeker, de dialecticus, de systematische opmerker is het, die een slachtoffer van ontuchtering wordt.

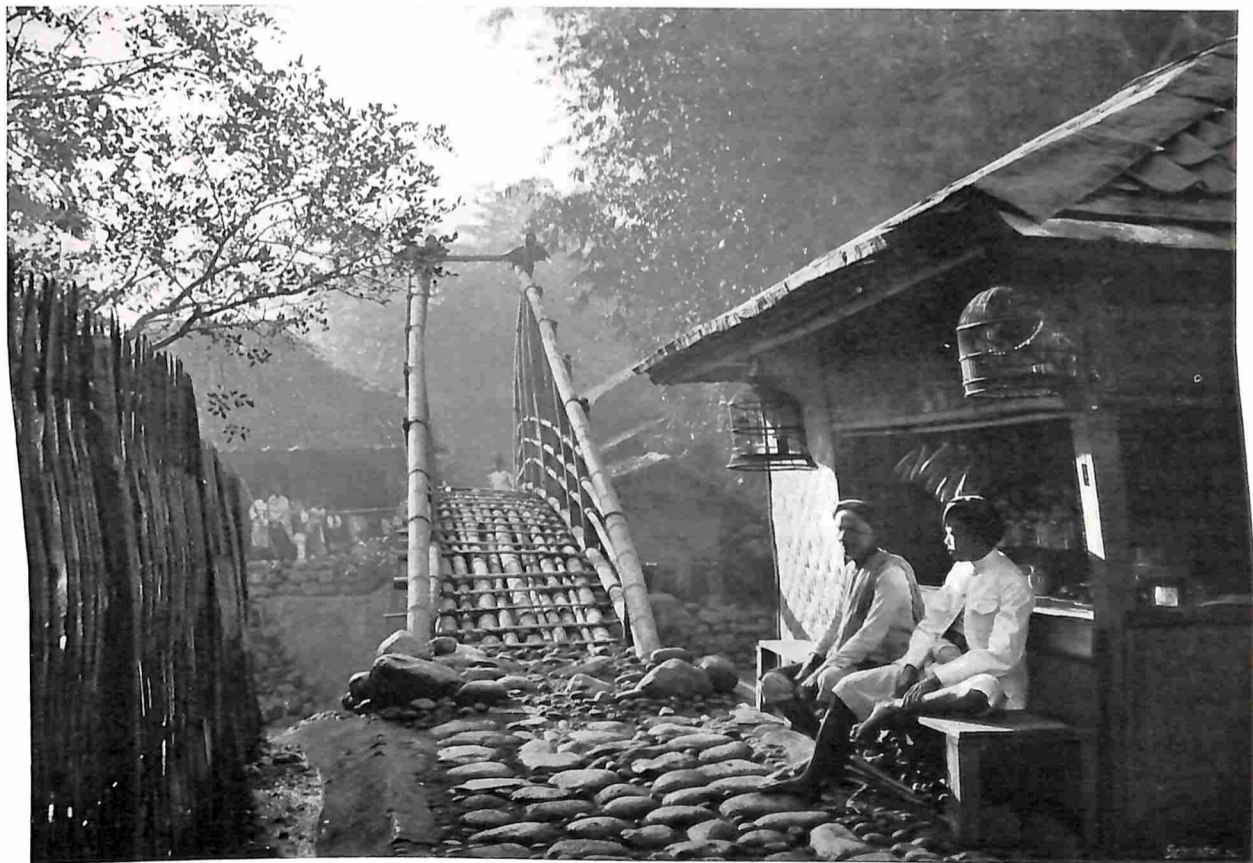
Nu zegt men sedert eenige jaren zoo iets, dat wil zeggen een oordeel over ons Indië waarin een heel klein sprankeltje negatieve zin ligt, niet altijd even ongestraft. Naast de consequente, passioneele Indië-verdoemers zijn als nood-



BUITENZORG EN SOEKABOEMI. AAN DEN OEVER VAN DE TJIDANI BIJ BUITENZORG.

wendige antagonisten nog véel onaangener menschen ontstaan, die reeds direct bij het eerste woord dat een oordeel over Indië verwachten doet, vijandig de ooren spitsen met oogen die flikkeren als de kling van een versch geslepen en versch vergiftigde kris! Wordt er iets negatiefs over Indië gezegd, al is het maar over Indische privaten, dan heffen ze als een Indische schorpioen in aanvalsstelling de geangeide staart in de lucht! Een oordeel over Indië waarin niet alles mooi en goed is, doet bij hen vijandige neigingen veronderstellen waartegen ze reflectief in opstand komen.

Daarom zij voor alles gezegd dat in dit opstelletje een Indiëgenieter aan het woord is en dat niet in het allerminst kwade bedoelingen in het spel zijn. Er is hier een natuuronderzoeker aan het woord, die Indië bekeken heeft, er eenige jaren heeft gewoond, er heeft gereisd en die nu hier in Holland een *totaal*-indruk geeft van al datgene wat hij als *vrije* natuur om zich gezien heeft. Hij voelde, in Indië zijnde, al spoedig dat hij vroeger hier in Holland was beetgenomen op het punt Tropische natuurkleuren, Tropische kleurenpracht en daarvan tracht hij zich in dit opstelletje rekenschap te geven, opdat ook andere Tropenbezoekers er hun oordeel aan toetsen mogen, maar vooral om diegenen die



BUITENZORG EN SOEKABOEMI. UIT BAMBOE VERVAARDIGDE BRUG BIJ BUITENZORG.

Indië en de Tropische natuur niet kennen iets anders, iets wezenlijkers te laten hooren dan het eeuwige „geborduur” op het stramien der Tropische kleurenpracht. Het kan aanstaanden Tropenreizigers een desillusie besparen.

Bij „Tropisch” behoort nu eenmaal „geweldig” en „prachtig.” Geweldig bovenal, en dat is ontegenzeggelijk juist. Maar het „prachtige” is daar in de keerkringen synoniem met geweldig. Prachtig bij ons in Holland is héél wat anders dan de pracht der Tropen. Bij ons vóór alles kleur, werkelijke kleur en lichteffect met teere, dikwijls onwezenlijke vormen. In de Tropen praedomineert daarentegen de vorm, de massaal bezwarende vorm, de realiteit, de kracht; een brok drukkend geweld. Bij ons is alles fijn en doorzichtig; daarginds is de natuur massief. Bij ons beweeglijkheid, sprankeling; de Tropische natuur daarentegen, is onbeweeglijk door hare benauwend drukkende zwaarte. In deze roerlooze sfinxachtigheid, in dat beweginglooze geweld ligt het aangrijpende van Indië, vooral voor ons, wij, die hier leven in de open, beweeglijke, ijle, doorzichtige klaarheid der Hollandsche natuur. Wie eens in Indië is geweest is in tweeën gescheurd en het hart schommelt tusschen twee groote verlangens. In Indië mist men de fijnheid en het romantisch melancholische van de gematigde streken, zoodat men al te gemakkelijk het bezwarende gevoel kan krijgen in een vreemd land met harde gevoelens te zijn. In Indië zijnde verlangt men terug naar onze wazige ijllheid. Hoogst merkwaardig is het dat bijna iedere Hollander, die eenigen tijd in Indië is, een speciaal heimwee heeft naar mist! naar de zwaarmoedig-druilerige dagen, naar de huiverende grijze stilte; een unaniem verlangen dus naar de litanien van het afstervende natuurleven; wie zou dat bij zich zelf vermoed hebben, die vroeger meeschetterde op het Hollandsche klimaat. Het blijft intusschen héél typisch voor de psychologie van den totok: het is de complementair-erotie der tropische natuur... en spreekt boekdeelen! Maar eenmaal weer in Holland, knaagt er een verlangen, een gevoel van onbevredigdheid; een onweerstaanbare aantrekking naar de landen waar de zon ontwaakt. De ziel blijft toeven in dat land vol vreemdheid; ze



*BUITENZORG EN SOEKABOEMI. HET PIDJETTEN. SOMMIGE OUDE JAVAANSCH E VROUWEN VERSTAAN DE KUNST DOOR KNIJPEN EN MASSEEREN HET VERMOEIDE LICHAAM IN KORTEN TIJD WEER VOLKOMEN FLINK EN LENIG TE MAKEN.*

kan er niet meer van scheiden als men eenmaal de keerkringen is binnengetreden en bevangen, misschien betooverd is geworden door hunne zwoele avonden vol mysterie. De indruk die de Tropische natuur op ons maakt is overweldigend en onuitwischaar... maar niet door de kleuren, nog minder door de veel geroemde kleurenpracht, die niet bestaat, doch voornamelijk door het grandiooze van de massa en door den druk van het klimaat. De vrije natuur, als totaal impressie, is in de Tropen onvergelykelyk mooi, maar niets, dat wil zeggen niets imponeerends of karakteristieks van kleur. Geen kleurenpracht!

Inderdaad is het zoo goed als alleen uit het kamp der botanici dat bescheiden protesten en sceptische influisteringen over dat zoogenaamde „wonderbare” geregeld geuit worden. Doch de groote massa in het algemeen en in het bijzonder de groote massa van die ontvankelijke reizigers, die, eenmaal weer thuis gekomen, de wereld met reisverhalen en reisindrukken overstroomt en ook diegenen zelfs die langeren en zeer langen tijd in Indië geweest zijn en daar in de gelegenheid waren rond te zwerven en memoires of romans schreven, zij schijnen allen, ten minste voorzoover het de bewerking van hun manuscript betreft, gevangen te blijven in dat groote tooverwoord „tropische kleurenpracht”. Het is allengs tot een der typische kwalificaties van Indië gaan behooren en men zegt en schrijft het met dezelfde ondoordachte gemakkelijheid als waarmede men b.v. het hemelinterieur zich grootsch pleegt te denken in zijne zoogenaamde „hemelsche pracht”. Een slagwoord, meer niet; zonder reëlen achtergrond.

Doch, waar er telkens weer duizenden de Tropen met eigen oogen gaan genieten, waar even zoovelen, want dit is ook wel opmerkelijk, zich vóór hun vertrek door lectuur en ooggetuigen klaar hebben laten maken, zich hebben doen voorbereiden en in de passende stemming gekomen zijn om dat grootsch tafreel dat hen weldra ontplooid zal worden naar behooren en zoo intensief mogelijk te concepieeren zoodat ze, voorzoover ze niet verblind zijn in den slechten zin van het woord, toch al spoedig moesten opmerken dat er wat hapert aan de thuis vernomen gezwollen kwalificaties omtrent de kleurigheid van de natuur van Indië; waar duizenden telkens weer de Tropen met eigen oogen aanschouwen, blijft hardnekkig het wonderlijk sprookje dier kleurenpracht bestaan; het sprookje van het door zijne kleuren verblindende Oosten. En er is in werkelijkheid niets van aan: het is een overdrijving!

De Indische natuur is vooreerst, als geheel, veel eenvoudiger dan de onze. Bij ons in Holland speelt het klimaat, voor alles de jaargetijden met hun uitgesproken scherp contrasteerende karakters, een buitengewoon groote rol: verrukkelijk zacht weer, een bescheiden zon die diepte geeft aan kleur en vormen en het frissche groen en de weelde van bloemen overgiet met verrassend wisselende tintelingen; dan felle zon, dan pruilende, vroeg-stervende zon en dikwijls geen zon; groen- dan bloemenweelde; dan de nagloeing der wonderbaarlijkste en schitterendste herfsttinten; daarna de meest uitgesproken troosteloosheid. En wat zoo gedurende den loop van het jaar achtereenvolgens in het groot gebeurt, speelt zich ook dikwijls in het klein binnen eenige dagen, volgens sommigen ook binnen eenige uren af! Maar de Tropen kennen, practisch en breed gesproken, géén klimaat. Door hare ijllheid en groote beweeglijkheid en afwisseling is de blijvende indruk van onze Hollandsche natuur een vage, wazig-omlijnde. Maar het Tropische landschap in zijn compacte massaalheid is een landschap alleen van vlakken en groote lijnen; daarom geeft het een scherpen, preciezen indruk en daarom is die indruk ook veel machtiger. Het subtiel-schemertintige Holland, tegenover het blikerend-verblindende Indië. De indruk van ons Hollandsch landschap is in den vreemde, maar natuurlijk vooral in de contrasteerende Tropen, spoedig vergeestelijkt; van de Tropen echter blijft de realiteit hangen. Tegenover het vredige, bekoorlijke en fijn-geestelijke van het Hollandsche landschaps-gedruktheid vol cyclopische hitte, de avond-zwoelheid van Indië. Over deze avond-zwoelheid ligt het... befaamde Tropisch-mysterieuse, hetgeen voornamelijk gewekt wordt door het intiemere en intensere leven in de open natuur: de natuur wordt er niet buitengesloten: er is daar een inniger verkeer tusschen mensch en natuur dan hier bij ons. En dan is het vooral de avond die aan het lafeniszoekend leven buiten een heel bijzondere impressie verleent: door de spoedig neervallende donkerte zonder schemering, eng omringd door het diep-schaduwend, spelonken vormende groen. Menschen die Indië niet



*BUITENZORG EN SOEKABOEMI. WAJANG-VERTOONING.*



Foto A. J. Rietdijk.

BUITENZORG EN SOEKABOEMI  
DE PASSAR TE PATJET, IN DE NABIJHEID VAN BUITENZORG, TUSSCHEN TJIAND-  
JOER EN SINDANGLAJA. HIER WORDT GEREGLD IEDEREN ZATERDAGMORGEN EEN  
DRUK BEZOCHTE MARKT GEHOUDEN.

kennen, kunnen zich van dit avondleven daarginds geen voorstelling maken. Maar het is hierdoor dat Indië wordt het droo-  
peland par excellence.

De Tropische natuur, eenvormig, biedt weinig verscheidenheid; ze geeft zich aan ons vorm de groote, massieve eenheid. Een landschap zonder de plasticiteit van het Hollandsche, maar daarom vooral niet minder een landschap van grooten stijl. Stijlvol... en monotoon, het is dikwijls slechts één stap. Het Tropische landschap is een landschap van grootheid, van machtig geweld; landschap zonder versieringen. Van wat natuurkleuren aangaat kan Indië niet in de schaduw staan van wat in Europa op dat gebied aan het oog van den reiziger voorbijgaat, al is het universeele wonderwoord voor Europa's natuurkleuren blijkbaar nog niet gevonden; voor het uitbroeden van dergelijke eieren schijnt Tropische hitte noodig te zijn. Het fijne, het teere, het welige, het felle, het opwekkend frissche en stralend heldere, het zinvolle, het fijnzinnige, bovenal het liefelijke in de natuurkleuren in Europa, alles wat de reiziger en natuurgevoelige zoekt ter lessching van zijn dorst naar ongerepte natuurkleuren, ligt ver buiten dat harde en verzengende gebied waar in de davering der hitte, de fijnheid, de poëzie, de liefelijkheid detonneren zouden. Doch dan ook niet de majesteit eener koninklijk-trotsche, schitterende en fel brandende kleurverblindende? Ook dit niet. Niets van dat alles wat de warmgestoofde geest der keerkringen over Indië zich inbeeldt van Tropische kleurenpracht. Niets van de luide klinkende „vervenpracht" van het Oosten. Het bestaat daar ten eenen male niet.

Wat er wél bestaat is het groen!

De natuur is in Indië groen, bijna uitsluitend groen. Maar dat groen, dat is dan ook majestueus. Doch ook alleen weer door zijn hardheid, zijn immense uitgebreidheid en zijn onontkoombare alomtegenwoordigheid. Niet die duizenderlei schakeeringen van groen, die op zich zelf reeds in onze streken het landschap van kleurigheid tusschen tintelen. Niet dat fijne kleurspel tusschen groen en wind en wolken. Zeker, onze luchten! Dat is het geheim. Daarin zit wel veel van het wonderbrengende van ons landschap. Dat één zijn in de natuur, een onschatbare bond tusschen lucht en landouwen. Men moet in Indië geweest zijn om het tot zijn schade te beseffen wat dat beteekent als die bond niet bestaat. De Indische natuur kent haast geen luchten over het landschap en daardoor ontstaat het „eeuwige" groen... niet in de juichende betekenis van Indië's eeuwigden zomere doch in de verzuchting van O God, O God, een koninkrijk voor wat bloemen!

Het groen in Indië is inderdaad

magistraal; maar geen groen dat een feestdos is; geen „lachend" groen! Geen groen dat doet jubelen of dat opwekt. Maar een groen dat ten slotte terneer drukt. Een schetterend, verstijvend groen dat blinkend en stalig geharnast is tegen de verzengende stralen van den „koperen ploert", zooals Europeanen de zon in Indië wel eens plegen te noemen. Hard en stijf, stevig en weinig bewegelijk zijn de bladeren in Indië en daarbij zeer eentonig van schakeering, waar immers alle *hunne zélftde, overeenkomstige maatregelen moelden in een strijd tegen ontijdige verdorring door het al te felle licht in de al te felle hitte.*

Doch wat dan nóg speciaal het groen, en dat wil dan zeggen Indië zelf, voor den bezoeker karakteriseert is het compacte, het massale en eindeloze van zijn verschijning. Dit massale vindt zijne uitdrukking in het bosch, in groote aangesloten boomcomplexen. Want in de eerste plaats is alles in Indië boom en in de tweede plaats blijft geen plaatsje waar een boom kan groeien onbezet. En zoo blijft Indië, ook lang nadat we het verlaten hebben, zich aan ons voordoen als één klomp groen, groen van bosschen en boomen. De indruk, die dit op ons, Europeanen, maakt, is, zij het onbewust, buitengemeen groot. Dit is de stempel waarmee Indië zich onvergetelijk en onuitwischbaar in het gemoede van den vreemde uit de Europeesche stre-

ken der liefelijkheid en losheid en verrassende veranderlijkheid van natuur en landschap. Die compacte massaalheid van het harde groen, die onafwendbare en niet te ontkomen, die alles bedekkende en alles opslokkende weligheid blijft als een groene vlek in onze hersens achter en zij ontplooit zich in hare neerdrukkende zwaarte naar het landschap van de Tropen. We worden opnieuw aangegrepen door de soevereine beklemming van het al te prachtige groen, de beklemming die we allen gevoeld hebben in de stilte, in de oneindigheid van het groen. Alles valt daar in de Tropen in het niet tegenover de eeuwigheid van het groen. Alles wordt daar door het groen verslonden. Oude kerkhoven, oude forten, tempels, heele steden, ruïnen geworden door het groen, dat overal binnendringt en voegen uit elkaar drukt en versplintert en zoo de hardste gesteenten mee helpt verbrijkkelen tot een al te spoedig humus waar onmiddellijk weer nieuw groen uit spruit. Het groen is de slooper der steden en tempels. Zoo wordt het verleden door het groene monster opgeslokt; zoo neemt het groen alle raadsele van het verleden in zich op. Alles wordt gedempt door de massaalheid en de stilte van het groen, zelfs de stem der historie. Het



Foto A. J. Rietdijk.

BUITENZORG EN SOEKABOEMI.  
CHINEESCHE HANDELAREN OP DE PASSAR TE PADJET, MANUFACTUREN, SARONGS  
EN ALLERLEI STOFFEN VERKOOPEND.

groen is in de Tropen het lijkkleed van al het verledene, van al de vergane steden. Ook de boomen zelf zijn weer omwoeld door lianen, bezet door Orchideëen en zoo vele andere Epiphyten. Overall groen tegen groen; overal zweeft en perst het groen uit; alles wat naar buiten uitslaat is groen. Dorpen, de huizen in de steden, het is ál overweld door groen: alles is in het groen verscholen en is klein en nietig in de omhelzing van het reuze-monster, dat steeds onverzadigd aast en alles overwoekert en opslokt wat niet met kracht door ons wordt beveiligd tegen het gedrocht dat we steeds in onze onmiddellijke omgeving tegen ons voelen opdringen en ons tracht neer te slaan en verstikkend te omklemmen. Alle individualiteit valt tegen het groen weg, uitgezonderd één: de palm! De palm is de eenige die in Indië wat is; een op zichzelf staand karakter te midden van het alles opslopende en nivelleerende groen. De „wuivende” pluim van den klapperboom, haar silhouet tegen de avondlucht vooral is een der meest blijvende indrukken van Indië. De palm is de eenige versiering in het systeem van groene vlakken en groote lijnen, maar haar werking is dan ook buitengemeen decoratief en zij, de frêle, de slanke, ze maakt op ons den indruk, het eenige wezen in de Tropen te zijn dat zich weet los te maken van het alles verpletterende groen, zich weet te verheffen boven den geilen levenshonger van alles wat groen is. Ze is een symbool.

Hoe hevig echter ook de indruk van het groen moge zijn, er is geen sprake van „kleurenpracht” bij al dit prachtig geweldige, waar zelfs nuanceeringen van het groen ontbreken en waar iedere schuchtere kleurenpoeging door het groen zou worden verstikt.

En tóch dat groote woord „Tropische kleurenpracht”!

Stelt men zich bij zoo'n heerlijk klinkend woord niet voor een tinteling van felle kleuren? Licht in dit sprookjeswoord niet de hevigheid van een ontroerenden kleurenindruk? Verwacht de vreemdeling daardoor niet een dagelijks en onmiddellijk omgeven van en zich één zijn met onbegrensde kleurenweligheid om en rondom zich als in een wondere bloementuin? Een zwelgen in kleurengenot? Een sprookjesland van wemelende, nooit vermoede kleuren? Want zoo iets bedoelt men toch feitelijk als men als in een begrijpelijken roes met breed gebaar en bezielde oogen vol van den Tropischen zomer.... opsnijdt over de Tropische kleurenpracht? En wat is de werkelijkheid? Niets dan groen; eentonig, eeuwig groen in benauwende weligheid. Zoo is als totaal indruk de natuur in Indië; en hare kleurenpracht en zelfs dit niet eens, doch gewoon maar hare kleuren, voor zoover ze een overwegende rol in het landschap zouden spelen, zijn een sprookje. Dat daarentegen zoo'n sprookje uit zoo'n wonderland ontstaat is te begrijpen. Doch dat het ook ten eeuwigden dage zal blijven bestaan is eveneens te begrijpen. Men moet in Indië geweest zijn om te ervaren dat een dergelijke leugen geen leugen kan zijn. Men spreekt in Indië wel eens schertsenderwijs, doch ook wel eens zeer ernstig, van Tropenkoller. Laten wij dat woord nu ook eens, maar in heel verzachtenden zin.... ernstig opnemen! Dat spokane sprookje der „Tropische kleurenpracht” is een goedaardige vorm van Tropenkoller, waardoor allen die de Tropen geproefd hebben in meer of minderen zin wel eens worden aangetast zooals genoegzaam blijkt uit de talloze reishertinnen die in Europa na een Tropenbezoek worden losgelaten.

Deze typische overdrijving.... men moet werkelijk alweer zelf in Indië geweest zijn om te ondervinden hoe de helsche, verdoovende hitte en het versuffend, verblindende licht ten eenen male fnuikend werken op verstand en critisch instinct. De invloed en de indruk vooral van de hitte is, bewust en onbewust, zoo groot dat men geneigd is alles even breed uit te meten als de majesteit der verzengende en neerdrukkende hitte.

(Wordt vervolgd).

TROPICUS.

## HAAGSCHE HOFJES.

### IV. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP.

**T**OEN Johan de Bruin van Buitenwech, heer van Nieuwkoop, Noorden en Achttienhoven in 1657 overleed, bleek hij „zeer vele en considerabele goederen” ge-designeerd en besproken te hebben voor liefdadige doeleinden. Er moest 'n hofje van gesticht worden. Die goederen lagen aan de Prinsegracht — zoowat in het midden van dien destijds voornamen, nu qua stand in miscrediet geraakten verkeersweg.

Zeer merkwaardig is dat uit de actes van notaris Herman van Alen, ten wiens overstaan dit testament is opgemaakt, dit stuk verdwenen is. Wel bevindt zich erin een protocol waarin het testament genoemd wordt en waaruit ik heb vastgesteld, dat dit laatste 16 Juni 1657, dus kort voor De Bruin's dood is gemaakt, maar 't stuk zelf, de stichtingsacte dus, mankeert. Wat er mee gebeurd is? Gestolen? Ik weet het niet.

Wel weet ik dat dit toch zoo buitengewoon belangrijke stuk ook niet in het archief van het Hofje zelf berust, niet eens zelfs een afschrift ervan. Heel het archief n.l., dat in het Haagsche gemeente-archief is ondergebracht — de regent verzekerde me dat het het hééle archief was — bestaat uit een dun portefeuilletje met 'n pakje stukken betrekking hebbende op 'n proces in 1802 gevoerd met den kolonel P. In de Betou over 'n scheidingslaantje en wat boomen. Behalve de noodige memories, contra-memories en hoe die rechtsstukken nog meer heeten bestaat het uit copieën van koop- en verkoopacten van gronden.

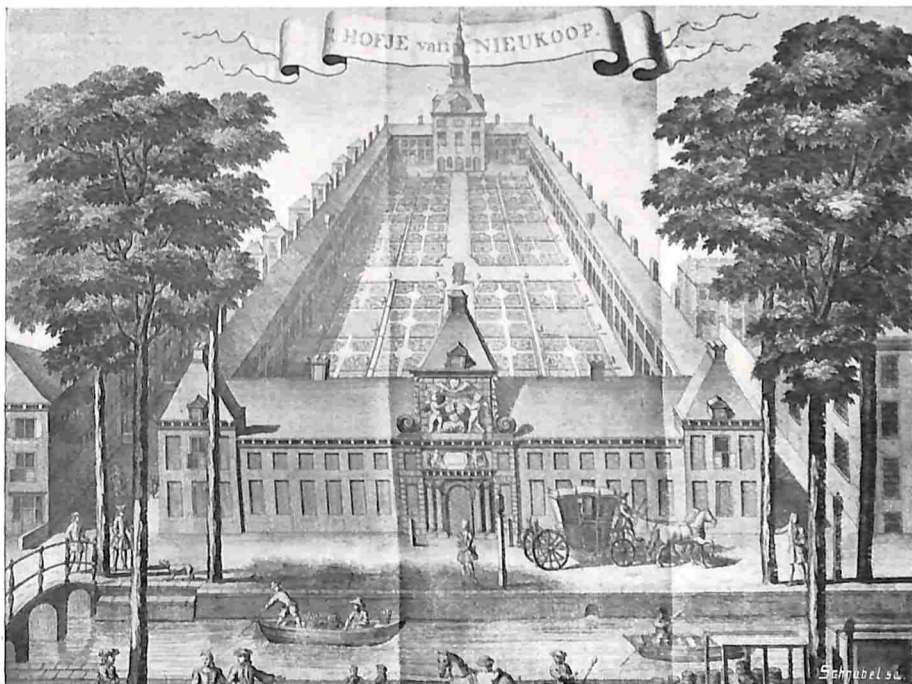
Het gevolg is dat, op de namen van eenige regenten na, de historie van het Hofje van Nieuwkoop, na hetgeen De Riemer er van heeft verteld, niet meer valt na te gaan. 't Was puur toeval dat me een memorie in handen speelde, waaruit me bleek, dat het bestaan van 't hofje een oogenblik is bedreigd.

Mag het al met het archief der meeste hofjes treurig gesteld zijn, ze hebben toch nog óf den stichtingsbrief, óf het testament óf een afschrift daarvan, waarbij ze in het leven zijn geroepen. Natuurlijk, 't is de basis, waarop ze rusten. Dat dit zoek is, dat de oorspronkelijke minuut van het testament zoo maar is verdonkeremaand uit den bundel — wanneer is natuurlijk niet te zeggen — en de Stichting niet eens een afschrift er van heeft, dat is evenwel 't sterkste staaltje van wanbeheer en nonchalance van de vroegere regenten, dat men zich kan denken. Veel heb ik op dit gebied al gezien, maar dit overtreft alles.

Hoe het hofje er zou uitzien, beschrijft ons het beste het besluit d.d. 9 Augustus 1658, van het Hof van Holland, waarbij autorisatie tot den bouw werd verleend. In die beschikking op het request namens des erflaters erfgenamen en testamenteurs ingediend door Robbert de Coutereau, Heere van Westmael, Sourele etc., als behuudoom en voogd van Jhr. Gerard van Wassenaer, Heere van Alkemade en de freules Odilia en Philippine van Wassenaer, minderjarige kinderen van wijlen Heer Aelbrecht van Wassenaer en Vrouwe Cornelia de Bruin van Buitenwech, Heere en Vrouwe van Alkemade — de drie kinderen waren dus neef en nicht van den stichter — Johan Backer, deken van Eindhoven, en Herman van Alen, notaris te 's-Gravenhage, wordt „geordonneert en ordonneert mits dezen, dat de huysjes, die de „heer van Nieuwkoop” gewilt heeft, dat na syn overlijden souden werden gebouwt, in sulcken voegen gemaect sullen werden als de gront-teykeninge op den inventaris onder den letter C. geproduceert, daer op bij den Griffier is gestelt;.... te weten dat het geheele erf van wijlen den voorn. Heere van Nieuwkoop, het stukken erf van den Burgemeester Splinter \*) daarmede

bijgevoecht, aen de zuyt-oost en noortzijde met huysjes sal werden betimmert: dat de agter elk huysje aen de oostzijde en noortzijde een kleijn erfje sal werden gelaeten; en datter agter aen doorgaens en scheydmuur aen beyde de voorsz. zijden zal moeten werden gemaect, daer door de selve erfjens sullen werden bevrijt: ende dat aen de zuytzijde geene erfjens agter de voorsz huysjes sullen werden gelaeten, maer dat de selve aen de Princegracht op den uystersten grond sullen werden gestelt, daer anders de scheytmuur soude komen: dat tusschen elcke twee huysjes aen de Noort- en Oostzijde een secreet sal werden gestelt, 't welk van beyde sal kunnen werden begaen; dat tot gerief van de huysjens aen de zuytzijde twee gemeene secreten sullen worden gemaect, sulcx en daer die geene dewelke de directie daer van hebben, best geraden en dienstichst vinden sullen: dat voorts de voorsz. huysjes sullen werden opgebouwt, in gevolge van de stant-teykeninge op den Inventaris onder K. geproduceert, daer op bij den Griffier is gestelt: Hier na de opbouwinge van de huysjes te reguleeren. En voorts de wille van den overleden in alles soo veel naergecomen als doenlijk is”.

Dit besluit was echter niet maar zoo instantelijk genomen. Integendeel. Vele gemeentebesturen in ons land, die zich om het aesthetisch aspect hunner stad



HAAGSCHE HOFJES. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP  
OMSTREEKS 1740.

\*) Vermoedelijk is hiermede bedoeld Cornelis Splinter, die van 1655 tot St. Catherina 1656 bouwmeester was, en van 1657 tot St. Catharina 1663 lid der vroedschap.





HAAGSCHE HOFJES. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP.  
HOEKJE RECHTS VAN DE VOORPOORT.

bedroefd weinig bekommeren, kunnen uit het optreden van het Hof leering trekken. Dit toch nam zijn besluit niet eerder dan nadat het had gehoord een rapport van de commissarissen, die een onderzoek in loco hadden ingesteld of zooals de bewoordingen van het besluit zeer deftig zeggen „inspectie oculair van de gelegentheit van de plaetse” en nadat het den architect Post had gehoord en diens modellen en teekeningen onderzocht.

Niet zoodra was de vergunning afgekomen of Post ging aan het bouwen. In 1661, dus na 3 jaar tijds, was het hofje voltooid, gelijk een opschrift in den voorgevel der regentenzaal vermeldt. Dat 't aan hooge eischen van architectuur zou voldoen, stond vast. De medewerker aan Van Campen's Mauritshuis en Amsterdams stadhuis, Pieter Post, behoorde tot onze beste architecten der 17e eeuw. In 1645 was hij aan het Huis ten Bosch begonnen, en het stadhuis te Maastricht was halverwege voltooid (1656—1664). Dat 'n meester der architectuur het hofje bouwde verklaart waarschijnlijk ook dat het zoo duur uitkwam — voor dien tijd dubbel duur — en niet minder dan ruim f 100.000.— kostte. Begrijpelijk dat door deze kolossale kosten een aardig deel van het gelegateerde kapitaal was ingebrokkeld. Vermoedelijk heeft de ijdelheid den hoogen erfenamen parten gespeeld, hoe anders te verklaren, dat ze tot 'n zoo duren bouw overgingen, welke ver boven hun krachten ging? Want „vermits de geringste goederen alstoen niet verkogt of de rentebrieven en obligatiën afgelost werden mogten” was tijdens den bouw reeds successievelijk f 58.000.— moeten worden opgenomen. Dat is de bron geweest van alle finantieele gesukkel, waaronder dit fraaie hofje te lijden heeft gehad en dat ten slotte er toe heeft geleid dat van de intenties van den stichter vrij spoedig zoo goed als niets meer over was. Nieuwkoop had voor het Hofje nagelaten, den grond, een huis op het Plein, al zijn roerende goederen, „eenige goederen, soo van landen als van huysen de voorsz. huysjes zeer indienstig syn, als wel veel capitael dog weynig in revenue waerdig wesende” maar toen er ten slotte nog f 4.000 te betalen was, draaide het er op uit dat het Hof van Holland 30 Jan. 1665 den regenten volmacht moest geven om eenige vaste goederen te verkoopen.

En toen bestond het Hofje dus pas 4 jaar!

Die eerste regenten, die zoo verkwistend hadden geschaltet und gewaltet waren Gerard van Wassenaer, heer van Alkemade, Elbert van Isendoorn, heer van Cannebergh en Stockum, als gehuwd hebbende Odilia van Wassenaer, dochter van Albert van Alkemade en Hester Cornelia de Bruyn van Buytenwech, vrouwe van Oud-Nieuwkoop en Noorden \*) — ze overleed 9 April 1672 — en Philip Jacob van Spange, heer van Baudries, Nieuwkoop etc., de echtgenoot van Philippina Maria van Wassenaer, vrouwe van Nieuwkoop, etc. Een vrij onbeduidend portret van deze beide freules van Wassenaer, in herderinnecostuum, waardoor heur kinderlijkheid en onbekwaamheid voor 't regentesse-ambt te meer uitkomt, van de hand van Michel Angelo Immenraedt, hangt in het gemeentemuseum.

Het duurde niet lang of de toestand zou heel wat ongunstiger geworden.

De oorlog van 1672 brak uit.

Daar zaten de regenten met hun hofje van elf jaar.

Geld was er niet, de legaten etc. moesten toch uitgekeerd worden, de eene schuld voegde zich bij de andere, men moest, wilde men aan de verplichtingen voldoen, geld opnemen — eerst

\*) Dit huwelijk, 27 Juni 1658 gesloten, was het tweede huwelijk van Isendoorn, die toen 57 jaar was.

wat en later weer wat en nog later weer wat, tot in 1674 den Hove werd verzocht om geld tegen interesse te mogen leenen omdat „de goederen het voorsz. Godshuys toebehoorende, voor het meereendeel zijnde gelegen aan den Rijn-kant, en omtrent Nieuwerbrugge en Woerden, en mede een woning omtrent Weesp, door de invasie van de Franschen en laetst voorgevallen oorlog zoodanig zijn geruineert, dat niet alleen in eenige jaeren daer van geen pagten genooten hebben kunnen worden, maer dat ook bovendien daer van noch 's Lands onkosten, alsmede de kosten van nieuwe molens moesten worden betaelt, soo als dan mede in plaetse van de afgebrandene huysen, wederom nieuwe zullen moeten werden gebouwt; ende dat ook mede noch verscheide twee honderdste penningen, Capitale leeningen en andere swaere ongelden van des voorsz. Godshuys goederen stonden te betaalen, daer er boven dan noch het voorsz. Godshuys was belast met verscheidene jaerlycx legaten, ter somma van duysent gulden jaerlyx; Zoo als dan mede het gemelde Godshuys nog was belast met verscheide gelden a deposito gelicht, wel ter somme van negentien duysent gulden capitael, daer van mede nog te betalen stonden drie jaeren interest; En dat ook boven dien het gemelde Godshuys, daer van nooit voor desen eenige

verpondingen zijn betaelt, alsnu bij de Heeren van de Societeit werd aengesproken, om te hebben betalinge van de voorsz. verpondinge. En dat ook voor allen de achterstallen zelfs ook zedert eenige jaeren al voor dato van het funderen van het voorsz. Gotshuys af, dewelke als bij het voorsz. Gotshuys zouden moeten werden betaelt, wel zouden importeren een somme van vier hondert gulden, zooals dan mede nog te betalen stonden den turf, dewelke de armen in het voorsz. Godthhuys woonende nu twee jaeren aen den anderen hebben genoten....” enz. enz.

(Slot volgt).

CAREL HANSEN.



HAAGSCHE HOFJES. HET HOFJE VAN NIEUWKOOP.  
VOORPOORT.

## De Kleine Zeemeeuw.

(*LARUS CANUS*).

**N**ADAT enkele jaren te voren de heer Steenhuijzen tevergeefs getracht had, dezen vogel voor de lens te krijgen, de eenige meeuw van dit soort, die in de Schouw-sche Inlagen broedde, mocht het mij den 28sten Mei 1912 gelukken, den witkop op de gevoelige plaat te vereeuwigen. Wat later zag ik een foto, gemaakt door den heer A. Burdet, die den 7den Juni d. a. v. op Tessel de kans kreeg, den als broedvogel in Nederland nog zeldzamen meeuw te fotografeeren.

Of het aantal op Tessel zich sindsdien uitgebreide, is mij niet bekend. Op Schouwen bleef het in 1913 en '14 bij het enkele paartje, maar in 1915, dezen zomer dus, broedden er twee. Dat deze uitbreiding zoo uiterst langzaam gaat, wijt de pachter der inlagen aan de vijandige gezindheid der kokmeeuwen en sterns, die het den nieuwen gast zoo lastig maken, dat het ons ten hoogste verwonderen moet, dat hij getrouw elke nieuwe lente weer terugkomt. Ik wil u aan het eind van dit artikel een staaltje vertellen, dat ik met eigen oogen aanschouwde.

Naarmate mijn verzameling van vogel-cliché's zich uitgebreide, groeide ook mijn verlangen, om serie's te maken en toen dan de pachter me dit voorjaar de gelegenheid open stelde, om Canus nog eens te fotografeeren, nam ik dit aanbod gaarne aan. Ik was er maar voor, om terstond maatregelen te treffen, en zoo stond twee dagen later mijn hokje al voor het nest, op  $\pm 1\frac{1}{2}$  M. afstands. 't Was nu een houten hokje, expres voor mijn fotowerk in de inlagen gemaakt.

's Maandagsmorgens was het zaakje zoo klaar gezet en reeds 's namiddags om half zes kroop ik in mijn vrijwillige cel om de kans te wagen. De pachter had het hoofd geschud en gezegd, dat ik er beter een paar dagen overheen had kunnen laten gaan en ik moest hem in mijn hart gelijk geven, maar ik was te verlangend om zoo lang te kunnen wachten. Ik had tijd genoeg om mijn drift wat te laten bekoelen, want ik zat  $1\frac{1}{2}$  uur voor niets. *Larus Canus* verscheen niet en toen ik uit mijn hokje gekropen was en onder de honderden rondvliegende zwartkoppen den witkop zocht, kon ik hem niet in de gaten krijgen. Op de hofstede teruggekomen uitte ik mijn vrees, dat de vogel het nest in den steek gelaten zou hebben, wat dan door mijn toedoen gebeurd zou zijn. De pachter echter stelde mij gerust. Daar was geen sprake van, zei hij, daarvoor is de vogel te zeer aan zijn eieren gehecht, maar ik had geen geduld gehad om te wachten, tot hij voldoende met het houten gevaarte daar voor zijn nest vertrouwd was. Ik gevoelde, dat dit zoo was en besloot daarom, vooreerst maar niet terug te komen, d.w.z. den volgenden avond alvast maar eens over te slaan. Ik liet het Donderdagavond worden, doch toen kon ik ook niet langer wachten, wat nu ook wel niet noodig zou zijn. Half zes kroop ik, onder een helsch gekrijsch uit honderden vogelkelen, in mijn hokje en maakte de camera gereed. Deze was er een van eigen vinding en maaksel, een verkapte reflex-camera, wat de bedoeling betrof, doch overigens vrijwel gelijk aan een stereoscoop-camera. Ze had twee lenzen van gelijke breking, doch in de onderste camera-helft bleef steeds het matglas voorstaan, terwijl in de bovenste de plaat geschoven werd. Op het matglas kon ik aldoor zien, wat de lens afteekende en dus was ik meester van het oogenblik van belichten.

Nog was ik niet heelemaal gereed, of onder een oorverdoovend gekrijsch van de buurtschap viel Canus op zijn nest neer en —



Foto J. Vijverberg.

KLEINE ZEEMEEUW, BROEDEND.  
(SCHOUWSCHE INLAGEN).

al bijzonder op den witkop gebeten. Deze maakte op mij den indruk van een goedaardig, gemoedelijk beest te zijn. Hij viel niet aan, doch verdedigde zich slechts, als hij aangevallen werd. Mogelijk ook was hij niet zoo onschuldig, als hij er wel uitzag.

Bij de keuze van nestelgelegenheid nam ons meeuwtje wel bepaalde voorzorgen in acht.

Steeds lag zijn nest onder aan het afgekabbelde kantje van de hill, zoodat hij in den rug gedekt zat en minder bij zijn twist-zieke burens in het oog viel. Zolang hij zich maar niet vertoonde, ging alles goed, doch nauwelijks sloeg de mooie vogel de zwartgetopte vlerken uit, of daar had je het lieve leven gaande en eerst na verscheidene vergeefsche pogingen om op zijn nest neer te vallen, mocht dit den gejaagden vogel gelukken. Dan keerde ook spoedig de rust in de buurtschap terug.

Op een avond, toen ik er weer zat, en Canus rondvloog om weer zijn nest te bereiken, was het gekrijsch van de omwonenden heftiger en nijziger dan ooit te voren. Als het zijn hoogtepunt bereikt had en het mij was, alsof ik er midden in zweefde, dan wist ik, al zag ik hem niet, dat het geplaagde dier trachtte neer te strijken. Maar 't mocht hem toen maar niet gelukken, door den krijschenden warwinkel heen te breken.

Daar zie ik op mijn matglas de zwarte kop van een kokmeeuw verschijnen. Vol aandacht kijk ik toe. Ze heeft wat in den zin. Ze aarzelt even, . . . dan gaat ze met vasten tred op het nest van neef Canus af, heft den kop op, stoot en boort den nijdigen snavel diep in een der eieren. Ik zat als verwezen en had niet het besef in den bal te knijpen, om dit ongehoorde feit in beeld te brengen. Doch toen ze ook het tweede ei zou doorboren, maakte ik aanstalten om dit te beletten. Onnoodig echter. Onder een gekrijsch en lawaai, dat hooren en zien vergingen, streek Canus neer en dreef den driesten roover op de vlucht. Daarna keerde hij zich weer naar het nest en beschouwde met meewarigen blik het doorboorde ei. Toen snorde het gordijntje en de foto doet voldoende duidelijk de breuk in de eierschaal zien.

Overneming verboden.

J. VIJVERBERG.

## HET KLOKKENSPEL VAN HET RIJKSMUSEUM.

**E**NKELE weken geleden heeft een inzender in het „Algemeen Handelsblad” geklaagd over het carillon, dat zijn onwelluidende klanken uit den oostelijken toren van het Rijksmuseum laat hooren. En inderdaad, dat klokkenspel behoort tot een der leelijkste van ons land. Zijn geschiedenis is echter dèrmate bewogen en vol afwisseling, dat wij er onzen lezers een oogenblik aandacht voor durven vragen.

Den 9en Mei 1505 werd te Arnemuiden de eerste steen gelegd van een kapel, die Sint Maarten tot beschermheilige zou krijgen en veertig jaar later tot parochiekerk werd verheven. In 1564 was de kerk zoo bouwvallig, dat een belangrijke herstelling en verbouwing werd noodig geacht; ze kreeg toen den vorm, dien ze in hoofdzaak tot hare slooping in de vorige eeuw behouden heeft. Toen het gebouw in 1582 door een hevigen storm zeer geteisterd was, waren wederom herstellingen noodig, terwijl bovendien een nieuwe toren op het kruis der kerk werd opgetrokken.

Besloten werd in dezen toren een „voorslag” aan te brengen, zooals de kleine beiaards van dien tijd ook toen nog genoemd werden. Daartoe kocht men van den Antwerpschen koopman Arend van Thuijl een aantal — waarschijnlijk twintig — klokken, die tot voorslag gediend hadden van het klooster Roosendale, en gegoten waren door den bekenden Mechelschen gieter Peeter van den Ghein, die o.a. ook de klokken leverde voor de oudste nog bestaande carillons in ons land, n.l. die te Zierikzee (1553) en Edam (1562). Het volgend jaar liet het stadsbestuur bij Van den Ghein eenige klokken vergieten, waarvoor men negen 1) nieuwe in de plaats kreeg, zoodat sinds 1583 in den toren 21 klokken hingen, waarvan de grootste, die reeds in den vorigen toren had gehangen en waarschijnlijk niet met het spelwerk was verbonden, doch alleen als

1) Volgens betrouwbare opgave van de firma Petit en Fritsen zijn 7 klokken in 1583, een in 1587 en een in 1598 gegoten. Twee werden dus later geleverd, wat H. M. Kesteloo in zijn „Geschiedenis en Plaatsbeschrijving van Arnemuiden” verzuimt mede te deelen.



Foto J. Vijverberg.

KLEINE ZEEMEEUW, OP HET DOORBOORDE EI  
KIJKEND.

luid-, misschien ook als heeluurslagklok dienst deed, het opschrift droeg:

Jhesus is mijnen name  
Mijn gheluyt sij Gode bequame,  
Also verre men mij horen sal,  
Wilt God bewaren overal.  
Peter Waghevens goot mij in 't jaer MCCCCCXVIII.

De andere waren alle gegoten door Van den Ghein, één in 1553, acht in 1554, één in 1556, één in 1573 (waarschijnlijk een luid-, tevens halfuurs-slagklok) zeven in 1583, één in 1587 en één in 1598. Die van 1573 droeg het opschrift: „Maria ben ic van Peeter van den Ghein gegoten int jaer MCCCCCLXXIII”, drie andere vermeldten ook den naam van Maria, één dien van Anna, een dien van Christina, terwijl de overigen alleen het jaar vermeldden, waarin en door wien zij gegoten waren.

Arnemuiden's eerste beiaardier of klokspeelder — of om de tegenwoordige weinig fraaie of uitheemsche titels te gebruiken: klokkenist of carillonneur — was Louis Baston; hij ontving een jaarwedde van f 125.—, benevens vrije woning en vrijdom van bieraccijns. Hij had ook om een nieuwen hoed gevraagd; het stadsbestuur besloot het van omstandigheden te laten afhangen, of men hem dien al of niet zou geven. Hij moest op de gezette tijden van 11 tot 12 uur op de klokken spelen. In 1596 of 1597 overleed hij en werd opgevolgd door zijn zoon Joris Baston. In 1643 werd Joris Bruin tot organist en klokspeler benoemd — misschien waren de beide betrekkingen reeds vroeger vereenigd; hem werd opgedragen des Zondags voormiddags en in de week „naar gelegenheid op de klok te spelen” en het spelwerk van heel- en half uur elke maand of om de zes weken te veranderen.

Reeds in het midden van de 17de eeuw was Arnemuiden, door het verzanden van de haven, deerlijk vervallen, en kon la Rue het in zijne „Zeeuwsche stedestemmen” van zich zelf laten zeggen:

„k Was bloeyende voorheen door koopmanschap en vaart,  
De grootste schepen zag ik liggen op mijn stroomen;  
Doch door 't verzanden van mijn rée ben ik veraard,  
En tot dien laagten val, als men nu ziet, gekomen”.

Zoo kon men er om zuinigheidsredenen toe komen, bij besluit van 16 Juni 1677 den organist en klokspeler te ontslaan en orgel en klokkenspel „te doen stilstaan”; dat met dit laatste alleen het persoonlijk spel is bedoeld blijkt wel hieruit, dat in 1680 het stadsbestuur jaarlijks 2 Vl. p. beschikbaar stelde om den speeltrommel elke drie maanden te versteken. Uit een instructie voor den „kloksteller” van 1715 blijkt, dat op het heele uur de „voois” van een psalm en op het half uur een andere „voois” moest gesteld worden.

Gedurende de omwenteling en de Fransche overheersching speelde het klokkenspel van Arnemuiden het Wilhelmus. Waaruit men kan opmaken, dat reeds toen het carillon verre van fraai is geweest. Of zouden de autoriteiten zulk een slecht gehoor hebben gehad? Misschien ontbrak ook dáár iets aan.

In het midden der vorige eeuw was het kerkgebouw in zeer bouwvalligen toestand geraakt; daar de kosten van herstel zóer hoog zouden zijn en de omvang der kerk voor de behoeften van dien tijd veel te groot was, besloot men, haar af te breken en door een nieuw kerkgebouw te vervangen. Dit werd in 1858 ingewijd. In het volgend jaar werd het klokkenspel in zijn geheel in den nieuwen toren overgebracht; het sinds lang niet meer gebruikte klavier, noodig voor het bespelen, was misschien reeds uit den ouden toren verwijderd, of reeds lang vervallen; in elk geval, het verhuisde niet mee.

Hoewel Arnemuiden in de tweede helft der 19e eeuw weder opleefde, zij 't ook niet als handelsstad, dan toch als flink visschersdorp, was de gemeentekas nog zoo slecht voorzien, dat bij raadsbesluit van 20 October 1885 besloten werd het oude carillon 1), sprekend — zij 't in gebrekkige klanken — van vroegere welvaart en stedetrots, onderhands voor f 1525 te verkoopen aan S. L. Gobetz te Middelburg.

Het Rijk, dat geen stap had gedaan, om dezen verkoop te verhinderen, koopt kort daarop den ouden voorslag van een voorheen bloeiend stedeken, met de bedoeling hem aan te brengen in een der torens van het Rijksmuseum, het trotsche door P. J. H. Cuypers ontworpen gebouw, dat in 1885 was gereed gekomen! Ongeveer 13 jaar liggen de klokken in het sousterrain opgeborgen; daarna wordt het zonderlinge plan uitgevoerd. In plaats van uit piëteit voor het oude spelwerk — en ten opzichte van al wat in of aan een Museum is, mag men eenige piëteit toch zeker veronderstellen — dit tenminste geheel onveranderd en in zijn historisch-kleinen toonsomvang op te hangen, laat men enkele klokken vergieten of door nieuwe vervangen en *voegt men er een vijftal bij*. En wel verre van nauwlettend zorg te dragen, zooals onze voorvaderen dat deden, dat tenminste de nieuwe klokken zuiver van toon zijn, schikt men er zich in, dat sommige van hen de oude klokken allerminst in schoonheid overtreffen; dat de firma Petit en Fritsen, die, anders dan vroeger, zoo weinig in de gelegenheid wordt gesteld zich in de moeilijke kunst van caril-

1) Daaronder niet de twee luidklokken van 1517 en 1573, die nog in den toren te Arnemuiden hangen.



HET KLOKKENSPEL VAN HET RIJKSMUSEUM.

DE IN 1856 GESLOOPTE KERK TE ARNEMUIDEN, IN WELKER TOREN DE MEESTE KLOKKEN VAN HET RIJKSMUSEUM BIJNA DRIE EEUWEN HEBBEN GEHANGEN.

lon-klokken-gieten te bekwamen, er evenals vroegere gieters — de Hemony's uitgezonderd — niet terstond in slaagde, een goed resultaat te bereiken, kan haar niet te zeer tot een verrijkt worden gemaakt. De vier grootste en dus 't zwaarst klinkende klokken worden voor de torenopeningen gehangen en de twintig kleinere binnen in den toren; dit is tenminste historisch te verdedigen, want over een op de juiste wijze aanbrengen van de klokken maakte men zich vroeger — en men kan wel zeggen: tot dusverre — niet druk.

Dat een klokkenspel alleen mechanisch speelt, is alleen reeds op historische gronden niet te verdedigen; intusschen laat men dit klokkenspel onbespeelbaar, zooals het dat was in den tijd van Arnemuiden's verval.

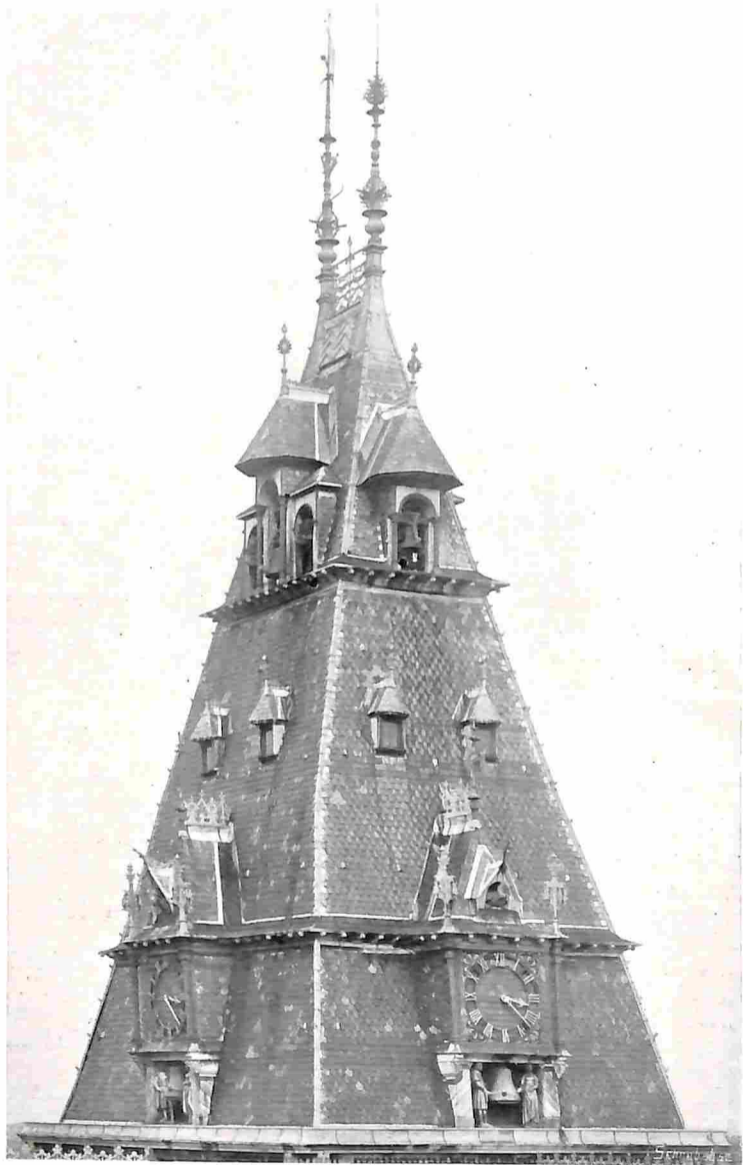
Beneden de wijzerplaten schijnen met heel en half uur vergulde mannen- en vrouwenfiguren op klokken te slaan; in werkelijkheid zijn die klokken . . . gipsmodellen in klokvorm.

Er hangen thans in den Rijksmuseum-toren dertien 16de eeuwse klokken van Peeter van den Ghein, verder nog een oude klok die echter vergoten is en 10 nieuwe klokken die gegoten zijn door Petit en Fritsen te Aarle-Rixtel.

Voor hetzelfde geld, noodig voor het stemmen, vergieten en aanvullen van Arnemuiden's ouden voorslag, had men een nieuw zuiver klokkenspel van twee octaaf kunnen krijgen. . . .

De mechaniek van het spelwerk is intusschen geenszins historisch-gebrekkig, doch van de allernieuwste constructie, en door de firma Addicks vervaardigd. Vergissen wij ons niet, dan is hier, evenals in den Munttoren, een reguleur-windvleugel aangebracht; zoodra het werk vlugger gaat draaien, doordat er minder kracht geveerd wordt, zetten de windvleugelbladen zich uit, waardoor een gewenschte regelmaat wordt verkregen; verder kan men de maten van den trommel over de verschillende melodieën voor héél uur, half uur en kwartieren verdeelen, terwijl bij de ouderwetsche constructie voor deze melodieën steeds een bepaald aantal maten is aangewezen.

Hij die weet, hoeveel veranderingen er in den loop der tijden aan het klokkenspel zijn aangebracht, veranderingen, die soms — maar niet altijd — verbeteringen waren, staat er ver-



HET KLOKKENSPEL VAN HET RIJKSMUSEUM.  
DE OOSTELIJKE TOREN VAN HET RIJKSMUSEUM, WAAR-  
IN HET KLOKKENSPEL HANGT.

baasd van, dat sommigen in dezen tijd noodkreten slaken, omdat zij een verandering, die in hoofdzaak beoogt het vlugger kunnen aanslaan van een klok en het meer den klepel in de macht van den bespeler brengen, een verknoeiing van het oude instrument achten, waaraan, omdat het in hoofdzaak „historische beteekenis” zou hebben, niets veranderd zou mogen worden! Met Arnemuiden's voorslag, die inderdaad hoofdzakelijk historische beteekenis had, is in hooge mate piëteitloos te werk gegaan en *hierbij* waren noodkreten zeker op hunne plaats geweest.

Het klokkenspel van het <sup>\*</sup>Rijksmuseum is een kwelling voor ieder niet geheel van muzikaal gehoor ontblooten wandelaar; zijn geschiedenis bovendien is een ergernis voor elk, die onze echt-Nederlandsche beiaards, *voor zoover mogelijk*, tot volkomenheid wenscht te zien gebracht, maar steeds met inachtneming van de piëteit, die past tegenover een oud zinnebeeld van stedelijken trots en welvaart.

De verknoeide voorslag van Arnemuiden verhuize zoo spoedig mogelijk naar een der zalen van het Rijksmuseum. En in den toren van het gebouw, dat, hoewel naar oude motieven opgetrokken, zoo machtig getuigt van het kunnen van een onzer bekwaamste 19de eeuwse bouwmeesters, en dat verrijst in de *levende* stad Amsterdam, brenge men een klokkenspel aan, welk klanken den zosten eeuwischen wandelaar tot een verheugenis zijn, en bij een bespeling door een kunstenaar tot een genot worden, dat zelfs zeer muzikaal ontwikkelden bevredigt.

A. LOOSJES.

## DE BLAUWE MUUR.

*Uit het Engelsch van*

(24) RICHARD WASHBURN CHILD

*(Geautoriseerde vertaling).*

„Ik heb een gevoel, alsof iemand me gadeslaat”, zei de Rechter. „Ik heb me al wel tien keer omgedraaid en tweemaal ben ik opgestaan. 't Is een eng gevoel, maar ik heb besloten om niet weer te kijken”.

„Niet weer te kijken?” riep ik uit.

„Neen. Er is daar niets”.

„Waar?” zei ik.

„Daar beneden — in den tuin, of op het balkon”, antwoordde hij, „ergens buiten het raam”.

„Goeie hemel, dan zal ik 's kijken” fluisterde ik, achter in de kamer gaande.

Het kan mijn eigen verbeelding of mijn eigen schaduw geweest zijn, maar, wat het dan ook was, ik meende dat ik een zwart, erg ingestopt wezen zich buiten zag bewegen. Het ontlokte me een gil, en dat gillette was voldoende om den Rechter uit zijn stoel te doen opvliegen, daar hij zonder dat ik verder iets 'hoefde te zeggen, begreep, dat ik iets gezien had.

„Nu is 't genoeg!” zei hij, terwijl hij met zijn lange beenen met groote passen naar het openslaande raam ging. „Ga 's op zij, Margaret. We zullen deze kwestie eens onderzoeken”.

Hij rukte de glazen deuren open, de bittere koude deed de lamp flikkeren, en alsof het mij ingegeven werd, draaide ik haar lager. Ik wist dat, als hij op 't balkon stond te kijken, hij met een licht achter zich niets zou kunnen zien. Maar verder bewoog ik me niet, omdat ik wist dat hij ook stond te luisteren. Allebei hoorden we op 't zelfde oogenblik, dat het licht uitging, iets krassen op het hard-bevroren tuinpad. Dadelijk daarna riep de Rechter mij toe:

„Kijk!” zei hij. „Beweegt zich daar niet iets langs de struiken?”

„Ja”, fluisterde ik. „Dicht langs den grond. Het kruipt”.

„Wat moet je daar?” riep de Rechter tegen het zich voortbewegende schepsel. En toen, hoewel hij geen revolver bij de hand had, zei hij: „Antwoord, of ik schiet!”

Het eenige antwoord hierop was het geluid van ademhalen en een kuchje, dat menschelijk klonk. De Rechter voelde achter zich met een langen arm, en ging met zijn hand over het tafeltje bij het raam om iets te vinden. Eindelijk ontmoetten zijn vingers het bronzen olifantje, dat nu op den schoorsteen staat, en dat mevrouw Estabrook nu zóó zet, dat je niet kunt zien, dat ie 'n staart kwijt is.

„We zijn 'n paar oude dwazen”, zeide de Rechter, op een toon,

alsof hij hier nog niet zoo heel zeker van was. „Waarschijnlijk is 't een kat”.

Met deze woorden hief hij het bronzen olifantje op, dat massief was en minstens twee pond moet gewogen hebben, en slingerde het den tuin in. We hoorden het geluid van vleesch, dat getroffen wordt, en dat je van alle andere geluiden kunt onderkennen. Ik hoorde het ook! En toen werd de lucht vervuld met een kreet die wegstierf, alsof hij opgezweefd was naar den met sterren bezaaiden hemel, waarna wij stonden te luisteren naar vreemd, niet-menschelijk kreunen dat uit den tuin opsteeg.

„M'n God!” riep de Rechter uit. „Ik had niet de bedoeling het te raken! 't Was geen kat! 't Is iets anders!”

„Wat dan!” riep ik, en zonder te talmen om de deur te sluiten tegen de snepende koude, ging ik vóór de achtertrap af.

„Er is nu geen tijd voor voorzichtigheidsmaatregelen”, zei hij.

„Doe de grendels van de deur. Zie, het ligt daar te kronkelen in de sneeuw! Het is een kind”.

Eerst geloofde ik, dat hij gelijk had. Terwijl wij toesnelen, leek het een naakt, half-verhongerd kind van zes of zeven jaar, dat onder vreeselijke pijnen in de sneeuw lag te wentelen. Mijn hart bonsde toen ik het zag. Ik bleef staan en liet den Rechter alleen verder gaan.

Een oogenblik riep hij, op een toon, die mij weer moed gaf zooals een glas sterke drank soms doet:

„Zie eens! De hemel zij gedankt! 't Is maar een arme, kruipende hond — een ruigharige hond. Kom hier, arm dier. Heb ik je pijn gedaan? Kom dan, Laddie, kom, jongen!”

Hij had hem „Laddie” genoemd en het was dezelfde Laddie dien we zoo lang gehad hebben.

„Margaret”, riep de Rechter, terwijl hij het vuile schepsel de keuken introk, „een licht! Het arme dier is halfverhongerd. Breng eens wat eten boven in de bibliotheek.”

De hond likte zijn hand en kroop aan zijn voeten alsof hij gewend was aan een slechte behandeling, en van dien avond af had hij bijna zes maanden noodig om zijn vleesch, zijn glanzigen huid en zijn vrolijkheid terug te krijgen. Toen hij dien avond wat gegeten had, keek hij de kamer rond, zag den Rechter, ging naar hem toe, en terwijl hij zijn kop op diens knieën legde, keek hij hem met zijn treurige oogen aan. Aan den glimlach om den mond van den Rechter en aan de manier waarop hij zijn schildpadden bril opzette wist ik, dat „Laddie” nooit weer weggestuurd zou worden. Maar op dat oogenblik, hoewel hij een oogenblik naar den hond had zitten kijken, sprong meneer plotseling op, en stond mij met trekkenden mond aan te staren.

„Wat is er, meneer?” vroeg ik.

„De hond!” zei hij.

„Ja, meneer”, zei ik, „de hond...”

„Aan het hek zit een veer, zoodat het vanzelf weer dichtvalt”, zei hij. „De een of ander moet het opengedaan hebben”.

„Dat was zoo! Wij keken elkaar aan, en toen begon de Rechter te lachen.

„Nu”, zei hij luchtig, „als ze den hond willen terughebben moeten ze hem maar komen opeischen per deurwaarders-exploit. Maak maar een ligplaats voor hem achter in de gang”.

Ik voor mij was echter niet zoo gauw gerustgesteld, en ik zou heel wat meer rustige oogenblikken gekend hebben als ik de zaak daarbij gelaten had, en niet had geprobeerd er verder in door te dringen.

't Eenige wat ik anders deed, was maar één vraag doen, en dat wel den volgenden morgen. In het huis naast ons werd een muurtje gebouwd achter op de plaats als afscheiding van de steeg. Er was daar een tweede meid — zooals ze hier in dit land genoemd worden — die, zooals ik wist, altijd erg laat opleef, en die zichzelf haar toekomst voorspelde met kaarten en door het lezen van een droom-boek. Nu zagen de ramen van onze keuken uit op den doorgang tusschen ons huis en het hunne. Zij was bezig kleeren op te hangen in het morgenzonnetje, waarbij haar roode haar telkens boven de lakens en servetten uitkwam. Ik ging op een stoel staan en keek over den muur.

„Je bent al vroeg druk”, zei ik. „Ik zag je licht gisterenavond anders nog laat. Heb je misschien ook iemand door ons hek zien komen?”

*(Wordt vervolgd).*



Fot. C. Steenbergh.

BIJ DEN KERKTOREN TE HATTEM.